نامه به سردبیر

ژورنال کلاب آموزش پزشکی – یک ضرورت

نقد مقاله:

تعریف تحلیلی مفهوم صلاحیت

فرزانه زارعی*، مجید شفیعیان، حسن معیری، نسرین عبدی، خالد رحمانی، محی‌الدین امجدیان

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ دی ۱۴۰۰؛ ۲۱(۵۵): ۵۳۷ تا ۵۳۹

سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

یک استراتژی قدیمی برای به روز ماندن درعلوم پزشکی و بهبود مهارت‌های ارزیابی نقادانه، جلسات ژورنال کلاب است. گزارشات متعددی از کاربرد آن در پزشکی و علوم بهداشتی وجود دارد، اما تقریباً هیچ گزارشی از ژورنال کلاب با تمرکز بر آموزش پزشکی مشاهده نشده است. جلسات ژورنال کلاب آموزش پزشکی می‌توانند توانمندی ارزیابی نقادانه مقالات حوزه آموزش پزشکی را تقویت نمایند و البته مکمل مفیدی برای پیشبرد اهداف دانش‌پژوهی آموزشی است(۱تا۳). ترویج تعاملات اجتماعی و تبحر در بحث و تبادل نظر از مزایای جلسات ژورنال کلاب است(۲). ژورنال کلاب آموزش پزشکی (MEJC) معمولاً به صورت ماهانه برگزار می‌شود و موضوعات مطرح شده در آن، در زمینه برنامه‌ریزی درسی، توانمندسازی اساتید، پژوهش در آموزش، روش‌های یادگیری – یاددهی، ارزشیابی و آموزش دستیاران است(۱).

ریشه تاریخی ژورنال کلاب بر می‌گردد به دانشکده‌های پزشکی آلمانی یا انگلیسی اما با این حال، معتبرترین گزارشات حاکی از این است که سر ویلیام اوسلر، معلم بالینی بزرگ کانادایی در سال ۱۸۷۵ ژورنال کلاب را به عنوان یک نهاد متمایز در دانشگاه مک گیل در مونترال کانادا تأسیس کرد. انگیزه اصلی وی برای انجام این کار، اقتصادی بود، زیرا تعداد کمی از پزشکان قادر به خرید نشریات یا کتاب برای استفاده شخصی در آن دوران بودند. مرکز آموزش پزشکی دانشگاه مک گیل، مونترال، کانادا چند استراتژی را برای استقرار و توسعه جلسات زورنال کلاب آموزش پزشکی تدوین نموده است(۳):

نکته ۱: ارزش اجرای یک جلسه ژورنال کلاب آموزش پزشکی (MEJC) رابرای جامعه دانشگاهی خود بررسی کنید– هدف از برگزاری MEJC را تبیین کنید (فرصت‌های یادگیری ارزشمند، تعامل اجتماعی، کندوکاو درتازه‌های دنیای

* **نویسنده مسؤول:** فرزانه زارعی (مربی)، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، معاونت آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.
siafar4149@gmail.com
مجید شفیعیان (استادیار)، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، معاونت آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (madjidshafiayan@gmail.com)؛ دکتر حسن معیری (استادیار)، گروه جراحی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (moaiery@gmail.com)؛ دکتر نسرین عبدی (استادیار)، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (abdi_nasrin@yahoo.com)؛ دکتر خالد رحمانی (استادیار)، گروه اپیدیمولوژی و آمار، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (khaledrahmani111@yahoo.com)؛ دکتر محی الدین امجدیان (استادیار)، گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (mohiadin72@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۹/۱۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۲

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

آموزش پزشکی)

نکته ۲: اهداف MEJC خود را مشخص کنید (تحقیق در زمینه آموزش پزشکی).

نکته ۳: در مورد تعداد جلسات MEJC تصمیم بگیرید و برای جلسات منظم برنامه‌ریزی کنید (جلسات ماهانه).

نکته ٤: سعی کنید از تمام رشته‌های مختلف تخصصی در جلسه دعوت به عمل آورید (محققان و متخصصین آموزش پزشکی، اساتید علوم پایه و بالینی، دستیاران و دانشجویان پزشکی).

نکته ٥: در هر جلسه رهبری MEJC خود را تغییر دهید (اساتید ارشد و باتجربه به سایر اعضا در انتخاب مقاله و آمادگی برای نقد و ارائه کمک کنند).

نکته ٦: معیارهای انتخاب مقاله (یا مقالات) را برای بحث بیان کنید (ماهیت موضوعی محتوا، جذابیت و تازگی تحقیق، ارتباط مقاله با علایق و تخصص گروه).

نکته ۷: دستورالعمل‌هایی را برای انجام فرایند بحث در جلسات (به عنوان راهنما) تهیه کنید.

نکته ۸: تعداد ایده آل شرکت کنندگان را در نظر بگیرید(بین ٥ تا ۱٥ نفر).

نکته ۹: از قبل تصمیم بگیرید که چه تعداد مقاله برای بحث در هر جلسه MEJC در نظر گرفته شود (مثلا در ارزیابی انتقادی و کیفی، یک مقاله و در بررسی‌های حوزه وسیعی از آموزش پزشکی به شکل نظرسنجی دو یا چند مقاله مناسب است).

نکته ۱۰: نتایج جلسات ژورنال کلاب را منتشر کنید.

نکته ۱۱: در پایان جلسه ژورنال کلاب آموزش پزشکی، موضوع و طرح مختصرجلسه بعدی را مشخص کنید.

نکته ۱۲: برنامه MEJC را به صورت مستمر ارزیابی کنید.

برهمین اساس مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کردستان جهت حمایت از طرح‌های دانش‌پژوهی آموزشی و تقویت رویکرد مطالعات و اقدامات مبتنی بر شواهد و همچنین برای اجرایی نمودن معیار ششم گلاسیک در مواردی که صاحبان طرح نوآورانه امکان چاپ طرح خود را نداشتند یا این موضوع بسیار زمان بر بود، طرحی را مبنی بر اجرای ژورنال کلاب آموزش پزشکی به شورای آموزشی دانشگاه ارائه نمود. براساس مصوبه شورای آموزشی دانشگاه، جلسات ژورنال کلاب آموزش پزشکی توسط واحد دانش‌پژوهی آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی کردستان برگزار شد. هدف واحد دانش‌پژوهی آموزشی استفاده بهینه و کاربردی و همچنین ثبت و انتشار نتایج برگزاری این جلسات است(۳). در اولین جلسه این ژورنال کلاب موضوع صلاحیت در حرفه پزشکی به خصوص آموزش پزشکی به عنوان موضوع مورد توجه و به روز مورد بررسی قرار گرفت.

مقاله "تعریف تحلیلی مفهوم صلاحیت" به عنوان موضوع مورد توجه و به روز در یکی از جلسات ژورنال کلاب آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کردستان مورد استفاده قرارگرفت(٤). نکات قوت این مطالعه تعریف کامل و جامع "مفهوم صلاحیت" و ارائه مفاهیم جایگزین در قالب مفاهیم مخالف، حدواسط، وابسته و جعلی بود. تدوین یک دیاگرام و به تصویر کشیدن مفاهیم چهار حوزه مفهوم صلاحیت که باعث درک بهتری از توانمندی و مقایسه آن با خود توانمندسازی می‌شد، کار ارزنده و بسیار قابل توجه‌ای بود. مثال کاربردی صلاحیت نیز از حوزه آموزش پزشکی و توانمندی یک استاد علوم پزشکی یعنی " سخنرانی" انتخاب شده بود و این قابل تعمق است. هنر، مهارت و توانمندی که بسیار در مورد آن صحبت شده اما هنوز به عنوان یک فن یا قابلیت اصلی مورد نیاز برای ورود به عرصه آموزش علوم پزشکی و جذب عضو هیأت‌علمی در نظر گرفته نمی‌شود.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

با توجه به این که توانمندی مجموعه‌ای از مهارت‌های شناختی و مهارت‌های عملی و نگرشی همراه با مهارت‌های ارتباطی است(۵)، در این مقاله به بعد نگرشی اشاره نشده و از توانایی‌های ادراکی نام برده شده است. سؤالی که مطرح می‌شود این است که آیا نگرش در تعریف صلاحیت جایی ندارد؟ یا توانایی ادراکی مترادف نگرش محسوب شده است؟ خواننده انتظار دارد علاوه بر این که در متن به چهار حوزه مفهومی اشاره می‌شود موضوعات باز شوند و بیش‌تر توضیح داده شوند. همچنین به نظر می‌رسد لازم بود برای دریافت بیش‌تر خواننده در مورد "توانایی ادراکی " توضیحات کامل تری ارائه و تفاوت نگرش و توانایی ادراکی همراه با مثال‌های کاربردی بیان می‌شدند.

طرح این مقاله در ژورنال کلاب آموزش پزشکی باعث شد تا بحث و گفتگوی بسیار مفیدی از دیدگاه اساتید بالینی و علوم پایه صورت بگیرد و نظرات جالبی را نیز مطرح نمودند که ضمن آرزوی توفیق برای نویسندگان گرانقدر، به اختصار خدمتتان ارائه می‌گردد:

- با توجه به این که توانمندی مجموعه‌ای از مهارت‌های شناختی و مهارت‌های عملی و نگرشی همراه با مهارت‌های ارتباطی است(۵)، چرا نگرش در تعریف صلاحیت جایی ندارد؟
- در ایران چه مدلی برای ارزیابی صلاحیت در حوزه آموزش علوم پزشکی وجود دارد؟
- آیا زمان آن نرسیده تا پذیرش دستیاران (به خصوص جراحی) براساس صلاحیت‌های اولیه (مهارت در یکی از موارد نقاشی، موسیقی یا هنرهای دستی) و به خصوص کار و تبحر در استفاده از انگشتان دست صورت بگیرد؟
- اگر دغدغه ما صلاحیت است و این صلاحیت، با تجربه غنی‌تر و پایاتر می‌شود، چرا به اعضای هیأت‌علمی باسابقه تر واحدهای تدریس کم‌تری محول می‌گردد؟(براساس قوانین موجود در ایران).

منابع

1. Sánchez-Mendiola M, Morales-Castillo D, Torruco-García U, Varela-Ruiz M et al. Eight years' experience with a Medical Education Journal Club in Mexico: a quasi-experimental one-group study. BMC Med Educ. 2015; 15: 222.
2. Bhatnagar N, Kaur R, Patro BK. Journal Club: A Club for Medical Education!. J Postgrad Med Edu Res 2015; 49(1): 43-45.3. McLeod P, Steinert Y, Boudreau D, Snell L, Wiseman J. Twelve tips for conducting a medical education journal club. Med Teach. 2010; 32(5): 368-70.
4. Yazdani S, Akbari Farmad S, Farajpour A. [Analytical definition of the concept of "competency" through McKenna approach]. Iranian Journal of Medical Education. 2018; 18: 109-116. [Persian]
5. Swanwick T. Understanding Medical Education: Evidence, Theory and Practice. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons; 2018: 1-6.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]